

Caseta 2. Efectul de demonstrație – în ce măsură creșterile salariale din sectorul bugetar influențează dinamica salarială în industrie?

În procesul de stabilire a salariilor poate apărea o interdependență între sectorul privat și cel public, în sensul că angajații (existenți sau potențiali) pot utiliza ca argument în negociere nivelul remunerării oferite în cadrul sectorului concurent, riscul pentru angajator fiind reprezentat de o posibilă migrare a personalului. Astfel, creșterea salariilor în serviciile publice poate exercita un efect de demonstrație în mediul privat, contribuind la slăbirea corelației dintre salarii și productivitatea muncii, ceea ce poate conduce la acumularea de presiuni inflaționiste. Evoluția este cu atât mai relevantă din perspectiva ramurilor *tradable*, întrucât le poate influența negativ competitivitatea externă. De altfel, acesta este și motivul pentru care, în literatura de specialitate, legătura este studiată în general din perspectiva industriei. În cazul României, importanța industriei este pusă în evidență atât de ponderea deținută în totalul valorii adăugate brute produse în economie (aproximativ 25 la sută), cât și de numărul de angajați (circa 30 la sută din total). Mai mult, redresarea economiei românești din perioada 2011-2014 a fost antrenată cu precădere de evoluția favorabilă a exporturilor de bunuri, aproximativ 40 la sută din cifra de afaceri a companiilor din industrie fiind realizate pe piața externă.

Pentru a testa această interdependență în România, a fost utilizată metodologia propusă de Comisia Europeană¹, fiind urmărită relația dintre nivelul câștigului brut din industrie și cel din sectorul bugetar².

Într-o primă etapă a fost testată existența unei relații pe termen lung între salariul mediu din industrie și cel din sectorul bugetar. Testele de cointegrare³ au validat prezența unei relații de echilibru (pe termen lung) între nivelul remunerării din industrie și productivitatea muncii, indicele prețurilor de consum și nivelul salariilor acordate în sectorul bugetar. Ecuația pe termen scurt relevă și o influență contemporană, circa 8 la sută din modificarea câștigului brut din sectorul bugetar fiind preluată în mediul privat în primul trimestru. *Ceteris paribus*, o creștere cu 10 la sută a salariilor acordate în sectorul bugetar va adăuga circa 3,5 puncte procentuale la dinamica salariului mediu în industrie în decurs de un an.

Rezultatele obținute de Comisia Europeană în studiul amintit anterior (realizat la nivelul unui grup de state UE⁴ pentru perioada 1980-2013) sugerează că ajustarea către relația de echilibru se realizează mai rapid în economia românească,

Tabel A. Coeficienții estimați ai modelului

Variabila dependentă	Ecuția 1 – relația pe termen lung –	Ecuția 2 – modelul de corecție a erorilor –
	Salariu industrie _t	ΔSalariu industrie _t
Salariu sector bugetar _t	0,35***	
Productivitatea muncii _t	0,49***	
IPC _t	0,75***	
ΔSalariu sector bugetar _t		0,08**
ΔSalariu sector bugetar _{t-2}		0,06**
ΔIPC _t		0,75***
ΔSalariu industrie _{t-1}		0,14*
ΔSalariu industrie _{t-2}		0,16*
ΔProductivitatea muncii _t		0,13**
Dummy T2 2008		0,04***
Termen de corecție a erorilor		-0,33***
Constantă	-0,78***	
Număr trimestre necesar pentru a recupera 1/2 din deviație		2,12
Număr observații	63	61
R ²		0,85

* ** și *** coeficientul este semnificativ statistic pentru un nivel de încredere de 90%, 95%, 99%. Toate variabilele sunt exprimate în logaritmi.

Notă: Estimarea a fost realizată pentru perioada 2000-2015 pe baza datelor cu frecvență trimestrială.

Sursa: estimări BNR

¹ Comisia Europeană, *Government wages and labour market outcomes*, Occasional Papers No. 190, aprilie 2014.

² Câștigul salarial în sectorul bugetar este aproximat agregând salariile din administrația publică și apărare, învățământ, sănătate și asistență socială, precum și activități de spectacole, culturale și recreative.

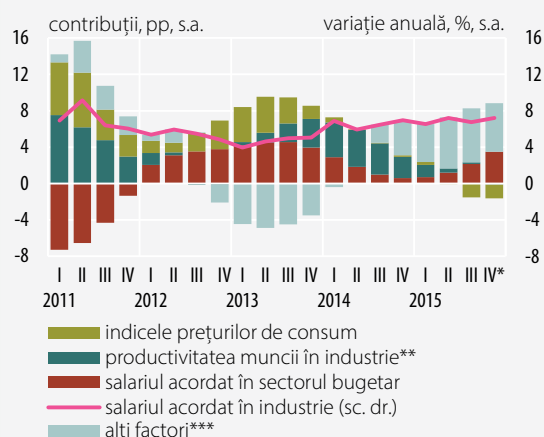
³ În prealabil, testele de staționaritate au indicat faptul că variabilele sunt integrate de ordinul 1.

⁴ Exclusiv Austria, Bulgaria, Cipru, Germania, Grecia, Croația, Lituania, Letonia, Malta, România, Slovenia.

În timp ce elasticitățile pe termen lung și pe termen scurt ale salariilor din industrie față de cele din serviciile publice sunt inferioare celor identificate la nivel european (0,43 și 0,25). Diferența de magnitudine a elasticităților ar putea fi explicată prin ponderea mai scăzută a sectorului bugetar în numărul total al salariaților în România comparativ cu media europeană. De altfel, chiar în studiul CE, elasticitatea pe termen lung este mai scăzută (0,2) în cazul țărilor cu o pondere sub medie a angajaților în sectorul public.

Creșterile salariale induse de modificările din sectorul bugetar au potențialul de a crea presiuni inflaționiste, în condițiile în care costurile cu forța de muncă reprezintă circa o treime din costurile totale ale companiilor din România și constituie al doilea cel mai important factor în decizia de creștere a prețurilor (după majorarea costurilor cu materiile prime)⁵. Probabilitatea de apariție a presiunilor inflaționiste pe această filieră este, în mod firesc, mai accentuată în ramurile în care predomină factorul muncă, precum industria ușoară, unde – potrivit sondajului menționat – ordinea factorilor de influență se schimbă, ajustarea prețurilor depinzând în primul rând de evoluția costului aferent muncii.

Grafic A. Contribuții la dinamica anuală a salariului brut din industrie

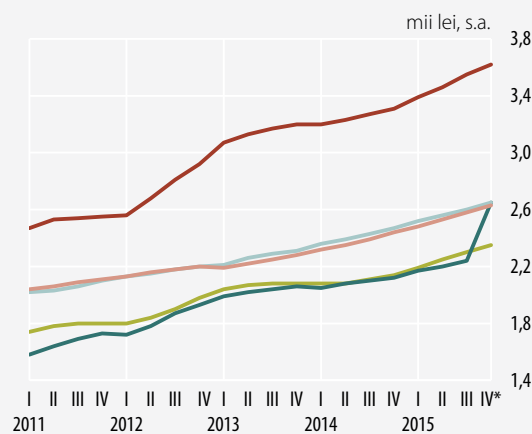
*) oct.-nov., cu excepția IPC

***) contribuție calculată pe baza seriei INS publicate lunar

*) oct.-nov., cu excepția IPC
 **) contribuție calculată pe baza seriei INS publicate lunar
 ***) influențe asociate caracterului (restrictiv sau relaxat) al condițiilor pe piața muncii și fricțiunilor în procesul de stabilire a salariilor (rigiditatea la scădere, politica salariului minim, *skill mismatch*)

Sursa: INS, estimări BNR

Grafic B. Evoluția câștigurilor salariale brute

*) oct.-nov.

*) oct.-nov.

Sursa: INS, calcule BNR

După cum se poate observa în Graficul A, dimensiunea identificată a efectului de demonstrație în industrie a crescut constant pe parcursul anului 2015, în contextul unei serii de majorări salariale ample acordate în sectorul bugetar. Fenomenul pare asociat, mai degrabă, evoluțiilor din administrația publică, în condițiile în care salariile din învățământ rămân sub valoarea din mediul privat, iar cele din sănătate au ajuns doar recent la nivelul mediu (Grafic B) – ultimele două sectoare sunt, de altfel, și mai puțin accesibile din perspectiva mobilității sectoriale, date fiind competențele specifice.

⁵ Iordache, S., Pandioniu, L., „Sondajul privind mecanismul de formare și modificare a prețurilor în România”, Banca Națională a României, Caiete de studii nr. 36, noiembrie 2014.